

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BUXGALTERIYA HISOBINING AHAMIYATI

Jamoliddinov Baxodir Baxritdin o'g'li

Toshkent davlat transport universiteti

Talabasi

Annotatsiya. Mazkur maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobining o'рни va ahamiyati yoritiladi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi buxgalteriya hisobini yuritish jarayonlarini tubdan o'zgartirib, avtomatlashtirilgan tizimlar, bulutli platformalar va raqamli ma'lumotlar bazalaridan keng foydalanish imkonini yaratmoqda. Buxgalteriya hisobi endilikda nafaqat moliyaviy ma'lumotlarni qayd etish vositasi, balki boshqaruv qarorlarini qabul qilishda muhim axborot manbai sifatida namoyon bo'lmoqda. Raqamli texnologiyalar hisob ma'lumotlarining aniqligi, shaffofligi va tezkorligini ta'minlab, xatoliklar xavfini kamaytiradi hamda nazorat mexanizmlarini kuchaytiradi. Shu bilan birga, raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalterlardan yangi bilim va ko'nikmalar, xususan, raqamli savodxonlik va axborot xavfsizligini ta'minlash talab etiladi. Maqolada ushbu jarayonlarning buxgalteriya hisobini rivojlantirishdagi strategik ahamiyati tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, buxgalteriya hisobi, avtomatlashtirish, axborot texnologiyalari, moliyaviy axborot, boshqaruv qarorlari.

Bugungi kunda dunyo miqyosida raqamli iqtisodiyot jadal rivojlanib, barcha soha va tarmoqlarga, jumladan, moliya va buxgalteriya tizimiga ham chuqur ta'sir ko'rsatmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining keng joriy etilishi, sun'iy intellekt, katta hajmdagi ma'lumotlar (Big Data), bulutli texnologiyalar va elektron hujjat aylanishi iqtisodiy munosabatlarning yangi bosqichini shakllantirmoqda. Ushbu sharoitda buxgalteriya hisobi an'anaviy hisob yuritish

vositasi bo'lishdan chiqib, boshqaruv va strategik qarorlar qabul qilishda muhim axborot resursiga aylanmoqda.

Raqamli iqtisodiyotda xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy faoliyatini aniq, shaffof va tezkor aks ettirish buxgalteriya hisobining asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi. Shu sababli buxgalteriya hisobini raqamlashtirish va uni zamonaviy texnologiyalar asosida takomillashtirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Raqamli iqtisodiyot — bu iqtisodiy faoliyatda raqamli texnologiyalar, elektron platformalar va axborot tizimlaridan keng foydalanishga asoslangan xo'jalik yuritish modeli hisoblanadi. Ushbu iqtisodiyotning asosiy xususiyatlariga ma'lumotlarning raqamli shaklda yuritilishi, tezkor axborot almashinuvi, avtomatlashtirilgan jarayonlar va masofaviy boshqaruv kiradi.[1]

Raqamli iqtisodiyot sharoitida korxonalar faoliyati ochiq va shaffof bo'lishi, moliyaviy ma'lumotlar esa real vaqt rejimida shakllantirilishi talab etiladi. Bu esa buxgalteriya hisobiga bo'lgan talablarni tubdan o'zgartirib, uning funksiyalarini kengaytiradi. Endilikda buxgalteriya hisobi nafaqat hisob-kitoblarni yuritish, balki tahlil qilish, prognozlash va risklarni baholash vositasiga aylanmoqda.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobining ahamiyati bir necha jihatlarida namoyon bo'ladi. Avvalo, buxgalteriya hisobi moliyaviy axborotlarning ishonchliligini ta'minlaydi. Avtomatlashtirilgan dasturlar orqali ma'lumotlar qayta ishlanib, inson omili bilan bog'liq xatoliklar sezilarli darajada kamayadi.

Ikkinchidan, raqamli texnologiyalar buxgalteriya hisobining tezkorligini oshiradi. Elektron hujjatlar, onlayn hisob-kitoblar va avtomatik hisobotlar yordamida moliyaviy natijalar qisqa vaqt ichida shakllantiriladi. Bu esa rahbariyatga o'z vaqtida boshqaruv qarorlarini qabul qilish imkonini beradi.

Uchinchidan, raqamli buxgalteriya tizimlari nazorat va audit jarayonlarini yengillashtiradi. Moliyaviy operatsiyalar to'liq qayd etilib, ularning har bir bosqichi kuzatib boriladi. Natijada, moliyaviy intizom mustahkamlanadi va noqonuniy operatsiyalar xavfi kamayadi.[5]

Raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobini avtomatlashtirish muhim ahamiyatga ega. Avtomatlashtirilgan buxgalteriya dasturlari korxona faoliyatini samarali boshqarish imkonini yaratadi. Bunday dasturlar yordamida hisob-kitoblar tez va aniq amalga oshiriladi, hisobotlar avtomatik tarzda shakllantiriladi.

Avtomatlashtirishning yana bir muhim afzalligi — ma'lumotlarni markazlashtirishdir. Barcha moliyaviy axborotlar yagona tizimda saqlanib, ulardan foydalanish qulaylashadi. Bu esa buxgalteriya hisobining shaffofligini ta'minlab, tahlil jarayonlarini soddalashtiradi.[3]

Shuningdek, avtomatlashtirilgan tizimlar vaqt va xarajatlarni tejaydi. An'anaviy qog'oz hujjatlar bilan ishlash o'rniga elektron hujjat aylanishi joriy etilib, mehnat unumdorligi oshadi. Natijada, buxgalterlar ko'proq tahliliy va strategik vazifalarga e'tibor qaratish imkoniga ega bo'ladilar.

Zamonaviy raqamli texnologiyalar buxgalteriya hisobining mazmunini sezilarli darajada boyitmoqda. Bulutli texnologiyalar buxgalteriya ma'lumotlarini istalgan joydan boshqarish imkonini beradi. Bu ayniqsa masofaviy ishlash sharoitida muhim ahamiyat kasb etadi.

Sun'iy intellekt va ma'lumotlarni tahlil qilish texnologiyalari buxgalteriya hisobida prognozlash va risklarni baholash imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Katta hajmdagi moliyaviy ma'lumotlar tahlil qilinib, kelajakdagi moliyaviy natijalar oldindan baholanadi. Bu esa korxonaning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Elektron hujjat aylanishi va raqamli imzo texnologiyalari hujjatlarni rasmiylashtirish jarayonlarini soddalashtirib, huquqiy ishonchlikni ta'minlaydi. Natijada, buxgalteriya hisobining samaradorligi yanada oshadi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalter kasbi ham o'zgarib bormoqda. Zamonaviy buxgalter nafaqat hisob-kitoblarni yurituvchi mutaxassis, balki moliyaviy tahlilchi va maslahatchi sifatida faoliyat yuritishi talab etiladi. Shu sababli buxgalterlardan raqamli savodxonlik, axborot texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmalari va analitik fikrlash talab etiladi.

Buxgalterlar zamonaviy dasturiy ta'minot, elektron hisobot tizimlari va axborot xavfsizligi asoslarini yaxshi bilishi lozim. Axborot xavfsizligini ta'minlash, ma'lumotlarni himoyalash va maxfiylikni saqlash raqamli buxgalteriya hisobining muhim jihatlaridan biridir.

Shuningdek, buxgalterlarning uzluksiz ta'lim olishi va malakasini oshirib borishi raqamli iqtisodiyot talablariga moslashishda muhim rol o'ynaydi. Bu esa buxgalteriya hisobining sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobi korxona faoliyatining muhim strategik elementi sifatida namoyon bo'lmoqda. Zamonaviy texnologiyalar buxgalteriya hisobining aniqligi, tezkorligi va shaffofligini ta'minlab, boshqaruv qarorlarini qabul qilishda muhim axborot manbai bo'lib xizmat qiladi.

Buxgalteriya hisobini raqamlashtirish va avtomatlashtirish korxonalar samaradorligini oshirish, moliyaviy intizomni mustahkamlash va raqobatbardoshlikni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois, raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobini takomillashtirish va buxgalterlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Qodirov A.A. Buxgalteriya hisobi va audit asoslari. — Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2020. — 320 bet.
2. Karimov B.X., Rahmonov U.S. Moliyaviy hisob va hisobot. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2019. — 284 bet.
3. Ismoilov D.M. Raqamli iqtisodiyot: nazariya va amaliyot. — Toshkent: Innovatsiya rivoji nashriyoti, 2021. — 256 bet.
4. Abdullayev Sh.A. Buxgalteriya hisobini avtomatlashtirish. — Toshkent: O'qituvchi, 2018. — 198 bet.
5. Xudoyberganov R.T. Zamonaviy buxgalteriya hisobi va moliyaviy tahlil. — Toshkent: Iqtisodiyot, 2022. — 310 bet.